

Testvérháború Európa közepén

Dr. Navracsics Tibor

Annak ellenére, hogy a lengyel monda [szerint](#) testvérek leszármazottai, a csehek és a lengyelek történelmi kapcsolatrendszere korántsem idilli. Modern államiságuk kezdeténél rögtön a tescheni térség hovatartozása [robbantott ki](#) fegyveres villongásokat is magában foglaló konfliktust, amelyet lengyel-csehszlovák háború néven is [ismer](#) a történelem. Az ekkor kialakult megoldás azonban csak részleges megoldást hozott. Az itt és a határ más szakaszain fennálló [ellentét](#) az egész két világháború közötti időszakban rányomta a bélyegét a két szláv állam kapcsolatára.

Ezúttal nem területi követelés a vita tárgya, bár a konfliktus intenzitása már-már ismét háborús mértéket ölt. Erre utal legalábbis, hogy Mateusz Morawiecki lengyel miniszterelnök, hogy Lengyelország a jövőben bojkottál minden olyan rendezvényt, amelyen a cseh fél is részt vesz, beleértve a V4 rendezvényeket is. Ennek első jeleként a lengyel kormányfő [lemondta](#) a budapesti demográfiai csúcson való részvételét is, mivel azon szerepelt Andrej Babiš cseh kormányfő.

A mostani, elmérgesedett vita középpontjában egy, a cseh-lengyel-német határon fekvő lignitbánya és az ennek termelésére épülő erőmű áll. Nem akármilyen bányáról és erőműről van azonban szó: összteljesítményét tekintve az ipari komplexum hét százalékát [adja](#) Lengyelország teljes energiatermelésének. A bányászati tevékenység azonban komoly problémákat okoz a határ másik oldalán. A csehek már évek óta panaszkodnak arra, hogy az egyre kiterjedtebb lignitbányászat a lengyel oldalon [vízhiányhoz](#) vezet, amelynek következtében naponta több órára lebénul az élet a csehországi falvakban.

Csehország végül, megelégtelve a meddő vitát, idén februárban az Európai Bírósághoz [fordult](#). A testület májusban ideiglenes intézkedésként elrendelte a bányászati tevékenység felfüggesztését azzal, hogy az intézkedés végrehajtása esetén pénzbüntetést szab ki. Ezt megelőzően azonban a lengyel hatóságok a már éppen lejáró bányászati engedélyt 2044-ig [meghosszabbították](#).

Mindazonáltal a tény, hogy a csehek bírósághoz fordultak az ügyben - amivel precedenst is teremtettek, hiszen az Európai Unión belül először fordult elő, hogy egy tagállam környezetvédelmi okokból pereljen be egy másik tagállamot - a lengyeleket is arra ösztökélte, hogy tárgyalások induljanak a vitás felek között a konfliktus közmegegyezései rendezése érdekében. Ezt a folyamatot tette fölöslegessé Lengyelország szerint az Európai Bíróság újabb döntése, amelyben az előzetes intézkedésben meghatározottak nem teljesítése miatt szeptember végén napi 500 ezer

euró pénzbüntetés megfizetésére [kötelezte](#) Lengyelországot, amely összeg a döntés értelmében az Európai Bizottságot illeti.

A pénzbüntetésre ítélt Lengyelország rögtön kijelentette, hogy nem zárja be a turówi lignitbányát. Szerinte az Európai Bíróság [túllépte](#) a hatáskörét, amikor olyan, alapvetően tagállami nemzetbiztonsági kérdésekbe szól bele döntésével mint valamely ország energiamixe. Így a kirótt napi büntetést - ami meggyőződése szerint aránytalanul magas - sem szándékozik megfizetni. Ezzel jutottunk el ahhoz a lengyel sajtóban [megjelent](#), ám a varsói kormány által nem cáfolt értesüléshez, miszerint Mateusz Morawiecki miniszterelnök azért nem utazott el a budapesti demográfiai csúcsra, aminek programjában egyébként eredetileg szerepelt, mert azon részt vesz cseh kollégája, Andrej Babiš is.

Mindehhez hozzá kell tenni, hogy a lengyel kormány eszköztárától nem idegen egyes tárgyalások bojkottálása politikai okok miatt. 2019 februárjában egyszer már döntött úgy a lengyel kormányfő, hogy bojkottál egy tervezett V4-rendezvényt, amelynek keretében a visegrádi országok miniszterelnökei Izraelbe látogattak. A többi három kormányfő el is utazott, ám a lengyel miniszterelnök - hivatkozva Benjamin Netanyahu egy nyilatkozatára, ahol a lengyeleket a második világháború alatti kollaborációval vádolta a zsidóüldözések során - tiltakozásul [távol maradt](#). Ennek következtében el is halasztották a megtartani tervezett V4-Izrael csúcstalálkozót.

Amennyiben igazak a sajtóhírek, és a lengyel kormány valóban a csehek elleni bojkottra készül a visegrádi együttműködés keretein belül, az azt jelenti, hogy a V4 belső kapcsolatrendszer talán fennállásának legnehezebb időszakára néz. Akadtak ugyanis a visegrádiak történetének olyan pillanatai, amikor a kooperáció apályát élte. Olyan azonban még nem történt, hogy valaki az együttműködés lebénítására törekedjék.

Ugyanakkor ez a válság egyfajta stressztesztje is az amúgy meglehetősen sikeres közép-európai együttműködésnek. Az időpont nem a legalkalmasabb a belső érdekellentétek nyílt megvívására: Lengyelország és Magyarország több ponton is éles konfliktusban van az uniós intézményekkel, Csehország pedig kormányfője korábbi üzleti ügyei miatt szerepel gyakran a napirenden. Ha valamikor, hát most, a koronavírus-járvány utáni gazdasági újjáépítés időszakában, illetve a migrációs politikával kapcsolatos viták felélénkülése idején lenne igazán fontos egy hatékony és szoros szövetség a visegrádi országok között.

2021.09.30.

